

Flyktet til Skottland

Om kvelden den 10. mai 1941 dukket et tysk fly opp på radaren på en av det britiske flyvåpens sektorstasjoner i Skottland. Det var et tomotors jagerfly av typen Messerschmidt 110, og det holdt stø kurs inn over kysten og fortsatte jevnt og trutt vestover. Først langt inne i landet hoppet piloten ut, og lot flyet styrte. En av annen verdenskrigs mest absurde episoder var i full gang.

Av Trond Børrehaug Hansen, NTB

Offiseren som hadde vakt på sektorstasjonen var en skotsk adelsmann, hertugen av Hamilton. Han hadde rang av wing commander, som tilsvarer den norske graden oberstløytnant, og var ingen spesielt viktig person. Men nå slengte han seg på telefonen til selveste statsministeren, Winston Churchill, for han hadde sensasjonelle nyheter å berette.

Churchill befant seg på landet, der han benyttet en sjelden frikveld til å se en film med de amerikanske komikerne Marx Brothers. Han ble både forbauset og irritert da Hamilton ringte. Riktignok kjente han hertugen personlig, men han kunne ikke begripe hva en skarve oberstløytnant hadde å bry regjeringssjefen med som ikke kunne vente til dagen etter.

Fredsbudskap

Churchills personlige sekretær Brendan Bracken tok telefonen i et annet rom, og han kom snart løpende tilbake. Rudolf Hess var i Skottland! Han hevdet at han hadde med seg et fredsbudskap, og forlange å få snakke med nettopp hertugen av Hamilton, som Hess innbilte seg var leder for et slags opposisjonsparti mot samlingsregjeringen Churchill ledet.

Hess hadde startet fra Messerschmidt-fabrikkens flyplass ved Augsburg, langt nede i Sør-Tyskland, tidligere samme dag. Han var en dyktig flyger, og han hadde gjennomført den lange turen til Skottland med utrolig presisjon: Da han hoppet ut, styrtet flyet bare 15 kilometer fra hertugen av Hamiltons bolig.

Men det var ikke hans ferdigheter som flyger som interesserte britene. For Rudolf Hess var ingen hvemsohlust. Han hadde tvert imot den imponerende tittelen av «førerens stedfortreder», og var altså Adolf Hitlers høyre hånd — i alle fall på papiret.

Betingelser

Nå ville han forhandle om fred. Men det viste seg snart at Hess stilte umulige betingelser. For det første ville han overhodet ikke ha noe med Churchill og hans medarbeidere å gjøre. En ny britiske regjering måtte tiltre for å slutte fred med tyskerne. For det andre skulle britene gi tyskerne

PÅFALLENDE MUNTER: Rudolf Hess fotografert i rettsalen i Nürnberg i 1945. Til en mann som nettopp er dømt til livsvarig fengsel å være ser han påfallende munter ut, men siden alternativet var dødsstraff kan man kanskje forstå smilet. (Foto: NTB-Arkiv)

frie hender i Europa, mot at de selv fikk fritt spillerom på verdenshavene og i Samveldet. Dette siste var den gamle globale maktfordeligen Hitler forgyves hadde forsøkt å få Chamberlain med på.

Etterhvert gikk det opp for britene at Hess heller ikke hadde noen fullmakt til å forhandle. Han forlangte riktignok å bli behandlet som regjeringsmedlem og å få diplomatisk frihet. Men det var klart at han ikke optrådte på vegne av Hitler eller andre tyske ledere. Han representerte ingen andre enn seg selv.

Hva skulle britene så gjøre med ham? De bestemte seg for å behandle ham som krigsfange. Han ble imidlertid ikke sendt i fengsel eller fangeleir. I stedet ble han holdt i forvaring i den gamle To-

wer-festningen i London, som gjennom århundrene hadde huset mange andre berømtheter.

Sinnsforvirret

Hess' flukt til Skottland var selvfølgelig pinlig for Hitler og nazistene. Da den tyske forklaringen kom, lød den på at Hess var sinnsforvirret og hadde flyktet i et anfall av stress forårsaket av skader fra første verdenskrig. Det var ren propaganda, men for en gangs skyld var Josef Göbbels og hans drabanter ikke så langt fra sannheten. Hess var naiv, overtroisk og i psykisk ubalanse.

Den amerikanske journalisten og historikeren William Shirer tilføyer at motivet for flukten neppe bare var et oppriktig, om enn na-

ivt ønske om fred med Storbritannia. Den grandiose tittelen som «førerens stedfortreder» til tross, var Hess en frustrert mann. Han fikk ikke noe å si over krigføringen, men ble satt til å stille med indre spørsmål i nazi-partiet og andre ubetydelige saker. Flyturen til Skottland var et forsøk på å komme i begivenhetenes sentrum.

Hess satt i Tower-festningen helt til krigens slutt. I 1945 ble han sendt til Nürnberg og stilt for retten sammen med de andre ledende nazi-koryfecne. Han slapp med livsvarig fengsel, en straff han sonet i Spandau-fengselet i Berlin der han til slutt var siste gjenværende fange. Rudolf Hess begikk selvmord i Spandau 17. august 1987, 93 år gammel.